

Steirerné Molnár Judit

Nyelvoktatási modellek

(A multikulturalitás mint a modern felsőoktatás /idegen nyelvoktatás/ kívánalma,
alkotórésze)

E fejezet célja, hogy rávilágítsak arra, hogy az EU nyelvoktatási modellnek mely elemei jelennek meg az izraeli nyelvoktatási gyakorlatban.

Teszem ezt azért, mert Izrael és az EU nyelvoktatását lényegesen befolyásolja az a tény, hogy az idegen- nyelvtanulás/nyelvoktatás a társadalmi integráció előmozdításának fontos eszköze.

Mivel az Európai Unióban is fontos törekvés a multikulturális nevelés az idegen-nyelvtanulás segítségével, az idegen nyelvek közvetítésével, ezért sorra veszem az Unió nyelvoktatási modell kritériumait. A dolgozatomban hangsúlyozni szeretném a közös célok és a közös alapok (multikulturális társadalmak) mentén az Unió idegen-nyelvoktatási törekvések és az izraeli nyelvoktatás hasonló törekvéseinek bemutatását a közös útkeresés jegyében.

I. Innovatív törekvések az idegennyelv-oktatásban az Európai Unió nyelvoktatási modell alapján

Milyen a modern oktatás/felsőoktatás?

Megfelel a kor elvárásának, ahol az oktatás-kutatás és a gazdaság fejlődése harmonizál – szintetizálja az oktatást és a bizniszt (vállalkozást).

A **sokféleség** kulcsszóként jelenik meg.

A sokféleséget a fejlődés szolgálatába állítják – a kulturális, vallási, felfogásbeli, nyelvi különbségekből adódó sokféleség között teremtőerő, kohéziós erő az oktatás.

A modern oktatást kreativitás és innováció jellemzi. A modern oktatás/tanítás-tanulás szlogenje lehetne: álmodj, alkoss, újíts!

A modern oktatás meghatározó része a modern idegennyelv-oktatás.

A nyelvoktatás szerepe a többnyelvű világban, a sokféleség palettáján azért kulcsfontosságú, mert a használható nyelvtudással rendelkező emberek révén a világpiaci üzleti lehetőségeit ki tudjuk használni. Az idegennyelv-tudás ma már munkaerő-piaci szűrő, ez az egyik feltétele a mobilitásnak. A nyelvtanulás és a többnyelvűség a polgár

egyéni önfejlesztésének eszköze, ill. a világ gazdaságán belül a munkahelyteremtés és a fejlődés motorja.

Néhány adat segít megérteni a nyelvtanulás fontosságát.

Az EU-ban 500 millió ember él, 27 tagállam van és 23 egyenrangú nyelvet tartunk számon. Minden polgárnak joga van az EU-ban az unió intézményeivel és hatóságaival a saját anyanyelvén kommunikálni. Az Európai Bizottság 3 munkanyelven (angol, francia, német) dolgozik.

A magyarok háromnegyede csak az anyanyelvén tud megszólalni, miközben az uniós állampolgárok csaknem kétharmada beszél valamilyen idegen nyelvet.

A 15-44 éves magyarországi népesség 45%-a csak magyarul beszél. (Eurostat felmérés, 2009)

Az EU-ban 5 nyelv túlsúlyát említhetjük, az **angolt** az uniós polgárok 38%-a beszéli első idegen nyelvként, **németül** és **franciául** 14-14%, **spanyolul** és **oroszul** 6-6 % kommunikál. Az angolt lingua franca-nak is hívják.

Visszakanyarodva a fő kérdéshez: „milyen a modern, innovatív nyelvoktatás” néhány kritériumot kívánok megfogalmazni:

1. **EU polgár/világpolgár nevelése** az európaiság/világpolgárság szellemiségével felruházva (humanitás, szolidaritás, kirekesztés negálása, a sokféleség/máság tolerálása, tisztelete)

2. Beépíti

- az uniós tartalmakat (pl. uniós ismeretek),
- az uniós szókincset a nyelvoktatásba.

A szaknyelv oktatás egyik szegmense az uniós szókincs megtanítása

Sok helyen tanítanak Európai tanulmányokat – európai uniós irodalmat, történelmet ún. Eu-ismereteket idegen nyelveken.

Hogyan definiálható az uniós terminológia?

Uniós terminológia = uniós fogalmakat jelölő szakkifejezések, uniós szövegek kifejezései.

Az uniós terminológia tanítása fontos, hisz az eligazodást segíti, kialakul a nyelvek szókészletének egy „uniós rétege”, az uniós nyelvbe beépülnek az angol, francia, német szakkifejezések.

Franciából került az uniós közös nyelvbe:

acquis communautaire

közösségi vívmányok, közösségi joganyag

stage	gyakorlat
stagiaire	gyakornok
concours	versenyvizsga

Angol

MEP	parlamenti képviselő
twinning	2 város kapcsolata/testvérvárosi kapcsolat
flexycurity	munkaerőpiac modellje: flexibilis munka- hely változtatás szociális biztonsággal
opting out	kimarad valamiből – pl. Euro (pénz) – lehetne,de nem vezették be.

Német

Staatenbund	államok laza szövetsége
Staatenverbund	államszövetség
Bundesstaat	szövetségi állam

Orosz

trojka (troika)	hármasszöglet megnevezés egy új uniós fogalmat jelöl
-----------------	---

2007 előtt – azoknak a tagállamoknak a hármasa, akik a Tanács jelenlegi, soros és következő elnökségét töltik be.

2007 után – az Eur. Tanács elnöke, főtárgyalója és az EU. Biz elnöke, akik az EU .közös külképviseletét biztosítják

Az uniós terminológia elsajátítása korántsem csak az Európai Unióban fontos, minthogy az „európai tanulmányok” mint diszciplína is fontos része az oktatásnak, bárhol a világban.

3. Nyelvet tanulni - része az LLL programnak (élethosszig tanulásnak)

Korán kell elkezdni a nyelvtanulást (Az EU Tanács 1996-os Fehér Könyve szerint 8 éves kortól (3. osztálytól) kell elkezdni – az élet valamennyi szakaszán folytatódik – és soha nem lehet abbahagyni.

4. innovatív – módszereiben is, azaz

tanulóközpontú, cselekedtető (cselekvésorientált), témaorientált, felfedező, szemléltető, érzékelő, autonóm tanulásra ösztönző, fenntartja a figyelmet és érdeklődést, a módszereket változtatja, motiválni tud, moduláris rendszerben építkezik.

5. Projektorientált – a cél: közös produktum létrehozása, a feladatok egy része a tanórán kívül is elvégezhető.

A tanár szervező, monitoráló, segítő szerepet kap.

6. Segít eligazodni a nyelvek világában, a többnyelvű világban,.

Idegen nyelvet tudni annyit jelent, hogy más országokat, más népeket megismerünk.

A **nyelvi világgép megismerése**, kibontása cél is és eszköz is.

A nyelvi világgép gondolkodásmódot, szokások, hagyományok ismeretét, megismerését jelenti.

A nyelv beszédes, megtanít látni és elfogadni egy másik nép kultúráját.

Pl. – pénzt keresni: oroszul:	zarabativaty gyenygi
	németül: s Geld verdinen
	angolul: to make money
	franciául: goner de l'argent
– borraivaló:	oroszul: csajevije „teára való”
	németül: Trinkgeld „ivásra való”(van:Schmiergeld – kenőpénz)
	franciául: pour boire „ ivásra való”

Ezekben a kifejezésekben benne van egy nép sorsa, habitusa is.

7. Nyelvoktatás interneten = **e-learning** = elektronikus tanulás = elektronikus eszközökkel folytatott tanulás

8. Szaknyelvoktatásra törekszik

Értelmezései:

1. tágabb értelmezés: vö. tartalomalapú nyelvoktatás, azaz szakmai nyelvoktatás (idegen nyelven tanulunk/tanítunk tantárgyakat)

2. szűkebb értelmezés: modulárisan oktatunk, pl.

alapszókincset tanítunk, majd modulokban különböző szókincset, nevezetesen:

- egyházi szókincset (a vallási ismeretek az európai kultúra alapvető tényezője, ennek szókincse számos témakörön keresztül kerülhet bemutatásra)

- A felhasználható nyelvtudás részét képezheti a következő modul: az üzleti ismeretek – üzleti kommunikáció tanítása is:
pl. prezentációs technikák témái és szókinccsei ,
tárgyalási stratégiák,
telefonálás témái és témakörei
- gazdasági ismeretek szakszókinccse
- informatikai szakszókinccs
- idegenforgalmi, turisztikai szakszókinccs

9. Megvalósítja a szakmai tárgyak idegen nyelven való tanítását (idegen nyelven tanítjuk a szakmát)

Vannak olyan szakmai tárgyak/tantárgyak minden szak esetében, amelyeket idegen nyelven is lehet tanítani. A szakmai ismeretek megszerzésével a nyelvtudás fejlesztése a cél. Ezt hívjuk tartalom alapú nyelvoktatásnak.

10. A nyelvtanítás fontos célja a képességfejlesztés/készségfejlesztés, azaz a kompetencia alapú nyelvoktatás.

A kompetencia alapú nyelvoktatás része az **idegen nyelvi kommunikatív kompetencia** fejlesztése,

A nyelvtanítás a receptív készségekből indul ki (hallott és olvasott szövegek értése), s a különféle nyelvi tartalmak közvetítésén keresztül (nyelvtan, szókinccs, kiejtés) a produktív készségek, azaz az önálló szövegalkotás (szóban és írásban) fejlesztéséhez vezet az út.

Ma már 5. készségről is beszélünk, ez a fordítás és tolmácsolás

Nagyon fontos a fordítási és tolmácsolási készségek fejlesztése.

A gyorsan változó világban készségekre/alkalmazási készségekre van szükség, de készségeket fejleszteni: szövegfajták, kommunikatív szituációk, dialógusok tanítása révén és szerepek, szerepjátékok tanítása alapján eredményes. (Nem 3. személyben beszélgetünk a tanórán, hanem én és te beszélget; nem szavakat tanítunk, hanem szókapcsolatokat; nem elszigetelt ún. gyógymondásokat gyakoroltatunk, hanem autentikus szövegeket, hisz a beszéd sem elszigetelt mondatokban történik, hanem összefüggő szövegben.

11. Interkulturalitás – multikulturalitás megjelenítése

a) Szükséges az interkulturális kommunikatív kompetencia fejlesztése.

A multikulturális társadalmak korában az idegen nyelvek tanításában már nem csak a nyelvi tartalmak közlése és a készségek fejlesztése a szempont, hanem egy interkulturális alapba dolgozott kommunikatív kompetencia fejlesztése szükséges.

b) A nyelvoktatásban érvényesülni kell az interkulturális és multikulturális szemléletnek.

A multikulturalitás: a különböző...kultúrák békés együttélését elősegítő kultúra.

Az interkulturális szemlélet sokféle térben és időben egymástól eltérő kultúra összehasonlítását jelenti. Az interkulturális koncepció a 21. sz. fontos politikai és nevelési célja.,mely a népek közti megértésre, a különböző nemzeti értékek megismerésére és tiszteletére, az együttműködésre, a kompromisszumkészségre, a toleranciára, a másság elfogadására nevel.

A nyelv nem csupán a hétköznapi kommunikáció eszköze az anyanyelv és a célnyelv között, hanem híd eltérő kultúrák között, nemcsak arra készíti fel az idegent, hogy elboldoguljon a célnyelvi országban, hanem formálni kívánja a nyelvtanuló személyiségét, nyitottá és fogékonyá teszi az eltérő kultúrák iránt, képessé teszi arra, hogy összehasonlítsa és átvegye az értékeket.

c) A nyelvvelsajátítás minden szintjén kiemelt szerepet szánunk a nyelv kulturális hátterének a tanítására, azaz a kulturológiai ismeretek oktatására.

A nyelvet beszélő népek szokásainak, gondolkodásmódján a megismerésére törekszünk e diszciplína kapcsán.

Erre alkalmas az országismeret, népismeret – önálló tárgyként, modulként vagy integrált jelleggel oktatva.

12. A nyelvoktatással fejleszteni kell az **érzelmi intelligenciát (EQ)**.

A nyelvtanulónak saját magát kell megismernie és felépítenie, azaz a szóbeliség, a szóbeli kifejezőkészség fejlesztése a fantázia, az empatikus készség, a szuggesztivitás, a humorérzék, az ötletesség kialakításán, kimunkálásán át vezet.

Ez módszertanilag sok gyűjtőmunkával, interjúkészítéssel, szerepjáttékkal, szituációk eljátszásával, kooperatív technikák alkalmazásával (csoportmunka, pármunka) alakítható ki.

13. Fontos a **humor** a nyelvórán.

Dr. Edward de Bono amerikai orvos írta: „A legfontosabb magatartás, ahol az emberi intelligencia kifejezésre jut a humor. A humor javítja az ítélőképességet, a problémamegoldó és döntési képességet.”

14. A modern nyelvtanítás szerves részét képezi, hogy tanítsuk a **nemzeti és etnikai kisebbségek nyelvét, a regionális nyelveket és kultúráját.**

15. A modern nyelvoktatás a **mobilitás** elvén építkezik. A mobilitás megvalósulási formái: a diákcsere, a vendégtanárok alkalmazása, a tanultak nemzetközi kontextusba helyezése.

A külföldi kapcsolatoknak számos pedagógiai, személyiségfejlesztő, motiváló szerepe van.

16.A nyelvtudás ösztönzéséhez fontos eszköz a nyelvi útlevel és a modern önéletrajz formai és tartalmi követelményeinek a megtanulása/megtanítása, mert ezek a nyelvtudás egységes formában történő leírását biztosítják.

(vö. europass.cedefop.europa.eu)

17. Az innovatív nyelvoktatás **vállalkozói kompetenciákat** tanít, megtanít a vállalkozói létre, terjeszti a vállalkozói kultúrát, felkészít a modern életképes emberi létre: megtanít logikusan érvelni, másokra odafigyelni, rendszerben gondolkodni, konszenzusra jutni, kompromisszumot kötni, konfliktusokat kezelni és a körülményeket figyelembe véve önállóan dönteni.

Mindezek a készségek szükségesek a sikeres vállalkozáshoz, de ugyanúgy a sikeres életpálya kritériumai is.

II. Izrael idegen nyelv oktatásában (különös tekintettel az orosz bevándorlók nyelvoktatására) érvényesülő nyelvoktatási modell kritériumai

- Izraelben az orosz bevándorlók gyerekei **orosz óvodába** járhatnak öt éves korig. Az ezt követő egy éves iskola-előkészítő osztály már az izraeli program szerint valósul meg, hat éves kortól az általános iskolák is izraeli program szerint működnek.

Az izraeli társadalom multikulturális jellege az oktatási rendszerben is tükröződik.

4 iskolatípus található az országban:

Állami iskolába jár a tanulók többsége.

Az állami vallási iskolákban a fő hangsúlyt a zsidó tanulmányokra, hagyományokra és szertartásokra helyezik.

Az arab és drúz iskolákban az oktatás arab nyelven folyik, középpontjában az arab és drúz történelemmel, vallással és kultúrával.

Népszerűek a magániskolák, amelyek különböző vallási és nemzetközi támogatással működnek.

Nyelvtanítás/nyelvtanulás

1. Héber nyelvtanítás/-tanulás

A bevándorlók számára egy sajátos nyelvoktatási modellt dolgoztak ki: az **ulpán** módszert. Ez a héber nyelv intenzív tanulását jelenti öt hónapos nyelvtanfolyam keretén belül. Ennek a nyelvoktatási modellnek az az érdeme, hogy szervezett, államilag (a Szochnut által) finanszírozott lehetőséget biztosít a bevándorlónak a boldogulásra, melynek alapfeltétele az, hogy az imigráns a befogadó ország nyelvét ismerje.

Az ulpán kidolgozott módszertannal rendelkezik, kezdő és haladó szinten, nappali és esti formában biztosítják a nyelvi felzárkózást, illetve az egyetemi tanulmányokra való felkészítést vagy a nyelvi továbbképzést. Három helyszín van ulpán

a, Befogadó Központ (Merkáz Klitá)

b, városi ulpán

c, kibuc ulpán

2. Idegen nyelv-tanítás/-tanulás

Az általános iskola **negyedik osztályától kötelező az angol nyelv. Tizedik osztálytól két nyelvet** tanulnak a diákok. Az orosz bevándorlókon kívül is sokan választják az orosz nyelvet. **Izrael lakosságának számottevő része oroszul beszél.** Az orosz nyelv így a korábbi második legfontosabb idegen nyelvet, az arabot kiszorította. Az **angol nyelv lingua franca-nak** számít Izraelben is, így az EU nyelvoktatási modellje hasonlóképpen érvényesül –elvi szinten- Izraelben –a **héber, angol , orosz nyelvi hármassal.**

Az **érettségéhez két idegen nyelv választható**, egy idegen nyelv kötelező, a második idegen nyelv választhat: francia, német, arab, orosz, spanyol stb. közül. A második idegen nyelv érettségi tárgyként való választásának lehetőségével az orosz bevándorlókat szeretnék helyzetbe hozni azzal, hogy az orosz nyelvet egy érettségi tárgyként lefedhessék.

- A **multilingvalitás** – soknyelvűség **multikulturalitással** párosul – sok kultúra együttélése a kölcsönös tisztelet, egymásra hatás jegyében.

- A **nyelvtanulás Izraelben is része az LLL programnak.**

- Az idegen nyelvoktatás Izraelben tanulóközpontú, cselekedtető, autonóm tanulásra ösztönöz, **módszereiben innovatív.**

- A **szaknyelvoktatás jelen van** Izrael idegen nyelvoktatásában. Bizonyos tárgyakat pl. földrajz, történelem oroszul, angolul is oktatnak.

- Az idegen nyelvoktatás Izraelben **kommunikatív.**

- Az **interkulturális szemlélet** érvényesül

A nyelvoktatási stratégia az izraeli és orosz nép közti megértésre, a különböző kulturális értékek megismerésére, az eltérő kultúrák közötti fogékonyságra, tiszteletre, kölcsönös építkezésre apellál.

- A kulturológiai ismeretek tanítása tapasztalható Izraelben.

Az orosz (amerikai) kultúra szegmensei az (élő országismeret) a nyelvpolitika, a nyelvoktatás szerves részét képezi.

- Az orosz nyelv jelenléte személyiségfejlesztő hatású, **vállalkozói kompetenciák kialakításra** ösztönöz.

A tanulmány szerzője: professzor emerita, Eötvös József Főiskola, Baja

